

SUBIECȚII INFRAȚIUNII DE VIOLENȚĂ ÎN FAMILIE

Beatrice Daiana DASCĂLU,
asistent universitar, doctorand

SUMMARY

Violence is a sign of personal crisis of the individual logic outputs cannot find a closed system. It is a consequence of society that no longer offer viable models of its members no longer manage to impose its values and is no longer able to make the rules respected. Criminal law at all times and in all societies recognize the seriousness particularly high crime posed a violent group constituting one of the most common offenses against whom acted in many fields.

Keywords: crime, violence, law, family

REZUMAT

Violența este un indiciu al crizei personale a individului care nu mai găsește ieșiri logice dintr-un sistem închis. Ea este o consecință a societății care nu mai oferă modele viabile membrilor săi, nu mai reușește să-și impună valorile și nu mai este în măsură să-și facă respectate normele. Legea penală din toate timpurile și în toate societățile a recunoscut gradul de pericol social deosebit de ridicat pe care îl reprezintă infracțiunile cu violență, constituind unul din grupul celor mai frecvente fapte împotriva cărora s-a acționat pe multiple planuri.

Cuvinte cheie: infracțiune, violență, lege, familie

Introducere. În lucrarea de față, am prezentat subiecții infracțiunii de violență în familie. Totodată am vorbit și despre încălcarea dreptului la viață, integritatea corporală a libertății sexuale etc., ce creează o stare de nesiguranță socială un dezechilibru serios pentru însăși existența societății. Formarea, desfășurarea și normala dezvoltare a relațiilor sociale legate de ocrotirea juridică a vieții persoanei, nu este posibilă fără combaterea eficientă folosind mijloace juridice.

Materiale și metode aplicate. Studiul efectuat a avut la bază cercetarea legislației naționale și internaționale în domeniu. Au fost aplicate metodele: juridică, logică și comparativă.

Rezultate obținute și discuții. Subiectul activ nemijlocit și subiectul pasiv al infracțiunii este o persoană care are calitatea de membru de familie. Prin *membru de familie* se înțelege, potrivit art. 177 C. pen., ascendenții și descendenții, frații și surorile, copiii acestora, precum și persoanele devenite prin adopție, potrivit legii, astfel de rude, soțul /indiferent dacă locuiește și gospodărește împreună sau separat cu făptuitorul/, precum și persoanele care au stabilit relații asemănătoare acelorora dintre soți /concubini/ sau dintre părinți și copii /întreținători/, în cazul în care conviețuiesc [1, pg.70].

Actualul Cod penal renunță la noțiunea de rude apropiate din vechiul Cod, incluzând-o integral în cea de

membru de familie; de asemenea, Codul penal actual nu mai prevede în cazul ascendenților și descendenților, fraților și surorilor, copiilor acestora, precum și persoanelor devenite prin adopție, potrivit legii, astfel de rude, cu condiția ca aceștia să locuiască și să gospodărească împreună cu făptuitorul.

Însușirea de soț al subiectului activ și pasiv trebuie să dănuie în momentul executării faptei. Infracțiunea perpetuă chiar și în cazul în care soții trăiesc despărțiți în fapt. Dacă această calitate a încetat, desigur, ca urmare a divorțului, fapta desemnează infracțiunea tip prevăzută de Codul penal.

De asemenea nu există infracțiunea de violență în familie în cazul în care căsătoria făptuitorului cu victima a fost anulată sau dacă făptuitorul și victima erau legați printr-o căsătorie nulă, din cauza bigamiei. În caz de divorț, instanța trebuie să verifice cu atenție, dacă hotărârea a rămas sau nu definitivă, deci dacă a încetat sau nu calitatea de soț înainte de săvârșirea infracțiunii [2, pg.76].

Dacă asupra hotărârii de admitere a divorțului s-a declarat apel de către una dintre părți, va trebui să se verifice dacă nu a expirat termenul de apel sau dacă apelul are în vedere desfacerea căsătoriei ori numai soluționarea unor cereri accesorii, cum ar fi conferirea beneficiului locuinței [3, pg.74]. În toate aceste situații însă este necesar să se constate dacă persoanele conviețuiesc, pentru că în această

situație, potrivit legii, sunt asimilați membrilor de familie chiar dacă nu au în drept calitatea de soți.

Tot violență în familie constituie uciderea unei rude. Potrivit art. 177 C. pen., sunt incluși în categoria membrilor de familie și ascendenții, și descendenții, frații și surorile, copiii acestora /veri – respectiv copiii fraților și surorilor/, precum și persoanele devenite prin adopție, potrivit legii, astfel de rude. În linie ascendentă sau descendentă nu există limită până la care se întinde gradul de rudenie. În linie colaterală, rudenia apropiată se întinde doar până la gradul IV. Astfel, inculpatul care a ucis pe fiul său, ce fusese adoptat cu efecte depline de bunicii materni ai acestuia, săvârșește infracțiunea de violență în familie. Nu se săvârșește această infracțiune de omor, dacă victima era soțul surorii tatălui inculpatului, deși i se spunea „unchi” într-o accepțiune largă [2, pg.76].

Potrivit prezentei legiferări, noțiunea de „membru al familiei” se extinde și asupra concubinilor și afinilor, precum și asupra oricărei alte persoane, cu două condiții: aceștia să fi stabilit relații asemănătoare celor între soți sau între părinți și copii și să conviețuiască.

Dacă făptuitorul a fost în eroare cu privire la calitatea sa de soț sau ori de rudă a victimei sau acțiunea a fost deviată, răspunderea sa penală se stabilește pentru infracțiunea contra vieții sau integrității corporale ori sănătății

corespunzătoare, dar nu pentru violență în familie [4, p. 8].

Calitatea de soț sau de rudă a autorului, fiind o circumstanță personală, nu se răsfrânge asupra participanților. Datorită specificului acestei infracțiuni, participația este posibilă în oricare dintre formele sale /coautorat, instigare, complicitate/, cu condiția ca și participantul să îndeplinească aceleași calitate ca autorul /spre exemplu, tatăl participă alături de fiu, îl determină sau îl ajută pe acesta să îșiucidă mama/ [2, pg.77].

În cazul în care participantul nu este membru de familie, acesta va răspunde, în funcție de contribuția sa, în calitate de coautor, instigator sau complice la infracțiunea în varianta simplă /omor, omor calificat, lovire sau alte violențe, vătămare corporală sau loviri sau vătămări cauzatoare de moarte prevăzute în art. 188, art. 189, art. 193-195 C. Pen/. Dacă participantul este membru de familie, iar autorul nu, acesta va răspunde pentru infracțiunea de violență în familie potrivit contribuției sale, iar autorul pentru infracțiunea tip îndreptată contra persoanei /omor, omor calificat, lovire sau alte violențe, vătămare corporală sau loviri sau vătămări cauzatoare de moarte prevăzute în art. 188, art. 189, art. 193-195 C. pen/.

Conform Codului penal al Republicii Moldova, subiectul activ al infracțiunii, este persoana fizică responsabilă care la momentul săvârșirii infracțiunii a atins vârsta de 16 ani. Acesta are o calitate specială în raport cu victima infracțiunii: este membru al familiei victimei. Fiecare din circumstanțele agravante menționate la alin. (2) și (3) art. 201¹ C. p. R. M. își are corespondentul în infracțiunile pe care le-am supus analizei anterior. De aceea, este admisibilă o abordare similară a esenței circumstanțelor respective, cu particularizările de rigoare, condiționate de specificul infracțiunii de violență în familie. Precizăm că, în raport cu toate aceste circumstanțe agravante, făptuitorul manifestă intenție. Nu este posibilă manifestarea imprudenței, reieșind din interpretarea sistematică a sancțiunilor de la art. 145, 149-152, 201¹ C. p. R. M., dar și din esența juridică a faptei de violență în familie.

Subiect pasiv, al infracțiunii poate fi numai membrul de familie în viață

asupra căreia s-a exercitat violența. Victimă a infracțiunii analizate poate fi nu doar un copil al făptuitorului, dar și oricare membru al familiei făptuitorului. În vederea înțelegerii sensului noțiunii „membru de familie”, facem trimitere la explicațiile privind infracțiunea prevăzută la lit. b²) alin. (2) art. 171 C. p. R. M.. Particularitățile victimei violenței în familie, legate de vârstă, starea civilă, gradul de rudenie, faptul locuirii comune sau separate etc., pot fi luate în considerație la individualizarea pedepsei pentru infracțiunea analizată.

Victima infracțiunii reprezintă subiectul pasiv al infracțiunii; persoana care suferă consecințele comiterii unei infracțiuni.

În doctrina penală românească, subiectul pasiv este definit ca fiind persoana fizică sau persoana juridică, titulară a „valorii sociale ocrotite și care este vătămată ori periclitată prin infracțiune”. Persoana vătămată – orice persoană fizică sau juridică ori grup de persoane fizice, titulare ale unor drepturi subiective sau interese legitime private vătămate prin acte administrative; în sensul prezentei legi sunt asimilate persoanei vătămate și organisme sociale care invocă vătămarea unui interes public prin actul administrativ atacat.

Cauzalitatea victimală reprezintă o structură comportamentală complexă, determinată de interdependența unor factori obiectivi /economici, politici, ideologici, religioși/ și a unor factori subiectivi /interese individuale, sentimente de inferioritate, de superioritate, atitudinile și relațiile interindividuale/.

Lucrările despre criminologie, în general, au demonstrat existența unei relații complexe între făptuitor și victimă, constatându-se că, în producerea actului infracțional, contribuția victimei nu poate fi exclusă din sfera unui model causal complex. S-a considerat că victimele sunt elemente valoroase pentru identificarea cauzelor și condițiilor care generează infracțiunea, deoarece ele apar ca jumătate a faptei penale comise.

Subiectul pasiv al infracțiunii /victima/ trebuie să îndeplinească și el anumite condiții generale și speciale.

a) Condiții generale

Orice infracțiune, are ca subiect pasiv statul, deoarece infracțiunea

aduce atingere ordinii de drept penal statornicită de către stat prin normele de drept penal. Pentru a fi subiect pasiv al infracțiunii persoana fizică sau persoana juridică trebuie să fie titulara valorii sociale ocrotite penal.

În majoritatea cazurilor subiectul pasiv al infracțiunii este și persoana păgubită prin infracțiune /ex.: în cazul delapidării/. Însă, este posibil și ca persoana păgubită să fie alta decât subiectul pasiv al infracțiunii /de exemplu: în cazul infracțiunii de omor – subiectul pasiv este victima omorului, iar subiectul păgubit este persoana care se află în întreținerea victimei/.

b) Condiții speciale

Subiectul pasiv special și imediat este persoana fizică sau juridică, titulara valorii sociale vătămate sau puse în pericol prin „săvârșirea infracțiunii”. Condițiile speciale privind subiectul pasiv sunt prevăzute în conținutul unor infracțiuni. Astfel, de ex., pentru infracțiunea de ultraj /art. 239 C. pen./, este necesar ca subiectul pasiv să fie un funcționar ce îndeplinește o funcție care implică exercițiul autorității de stat; pentru infracțiunea de pruncucidere /art. 177 C. pen./ „*subiectul pasiv trebuie să fie noul-născut al mamei ucigașe*”.

Subiect pasiv principal și subiect pasiv secundar sau adiacent. Subiectul pasiv principal și subiectul pasiv secundar îi întâlnim în special în cazul infracțiunilor complexe, deoarece în cazul săvârșirii unei astfel de infracțiuni, prin acțiunea infracțională sunt lezate sau puse în pericol două valori sociale, ambele ocrotite de legea penală, dintre care o valoare constituie obiectul juridic principal, iar cealaltă constituie obiectul juridic secundar sau adiacent.

Prin săvârșirea infracțiunii complexe titularul valorii, ce constituie obiectul juridic principal, devine subiect pasiv principal, iar titularul valorii, ce constituie obiectul juridic secundar, devine subiect pasiv secundar sau adiacent. Cel mai clasic exemplu este cel al infracțiunii complexe care este tâlhăria.

Subiectul pasiv simplu /necircumstanțiat/ și subiect pasiv calificat /circumstanțiat/. Subiect pasiv este simplu atunci când el nu are o anumită calitate. Subiect pasiv este calificat sau circumstanțiat atunci

când cere ca el să aibă o „anumită calitate”.

Concluzii

Dintre cele mai eficiente sunt oferite de dreptul penal, ca instrumente de normare și reglementare a acestor valori de importanță socială majoră. Orice faptă de violență a persoanelor creează o stare de pericol pentru securitatea întregii societăți.

Infracțiunile săvârșite cu violență în cadrul familiei prezintă un ridicat pericol social determinat, pe de o parte, de importanța relațiilor sociale ce constituie obiectul protecției sociale și de gravele urmări pe care le pot avea pentru societate săvârșirea acestor infracțiuni, iar, pe de altă parte, faptul că ele se realizează de obicei, prin folosirea unor mijloace sau procedee violente și au o frecvență deseori mai ridicată în raport cu alte categorii de infracțiuni.

Infracțiunile săvârșite cu violență reprezintă un fenomen antisocial complex, rezultat al interacțiunii conjugale a unor factori obiectivi și subiectivi, sociali și individuali, generali și particulari a unor condiții favorizante a căror naștere și explicație, solicită din partea specialiștilor interesați în prevenirea și diminuarea acestor manifestări, eforturi interdisciplinare și interinstituționale.

Tranziția pe care o parcurge România și Republica Moldova, se repercutează și în problematica criminalității și a infracțiunilor săvârșite cu violență, în special, dându-le un conținut criminogen nou.

Recenzent:

Dan VOINEA

doctor, conferențiar universitar

Referențe bibliografice

1. Mihail Udrouiu, Drept penal. Partea specială. Noul Cod penal. Editura C.H.Beck, București, 2014.
2. Noul Cod penal, comentat, Partea specială, Ed. a II-a, revăzută și adăugită, Vasile Dobrinou, Mihai Adrian Hotca, Mi-rela Gorunescu, Maxim Dobrinou, Ilie Pas-cu, Ioan Chiș, Costică Păun, Norel Neagu, Mircea Constantin Sinescu, Ed. Universul Juridic, București, 2014.
3. CSJ, s. Pen., dec. Nr. 869/1991, în Dreptul nr. 3/1992.
4. Elena Zamfir, Violenta împotriva femeii în Revista de asistența socială, nr. 1-2/2005, Editura Polirom, Iasi.

CZU 343.9

PARTICULARITĂȚI PROCESUAL-TACTICE PRIVIND EFECTUAREA EXAMINĂRILOR PRELIMINARE A URMELOR LA LOCUL FAPTEI

Adrian BADIA,

drd., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI Republicii Moldova,
dector, catedra drept public, USEM

SUMMARY

The author analyses the procession-tactical problems related to the preliminary examination of traces at the crime scene, brings arguments in favor of the suggestion to modify some articles from the Code of Penal Procedure of the Republic of Moldova.

Keywords: preliminary examination of traces, trace interpretation, criminalist specialist.

REZUMAT

În lucrare se abordează problematica procesual-tactică a efectuării examinării preliminare a urmelor la fața locului, se argumentează propuneri de a modifica unele articole din Codul de procedură penală al țării noastre.

Cuvinte-cheie: examinare preliminară a urmelor, interpretarea urmelor, specialist criminalist.

Introducere: În practica criminalistică de multe ori apare necesitatea examinării preliminare și interpretării urmelor infracționale la locul faptei. În fond, acestea prezintă o formă de aplicare a cunoștințelor specializate și a mijloacelor tehnico-criminalistice respective în scopul obținerii informației despre persoana făptașului, mecanismul comiterii faptei și alte împrejurări utile procesului de investigare a acesteia. Rolul lor este de a furniza informație tactică orientativă și probantă ce caracterizează făptuitorul și modul de operare al acestuia, indispensabile descoperirii infracțiunii în etapa inițială a cercetărilor.

Rezultate obținute și discuții: Unii autori, deși examinările în cauză sunt cuprinse de cadrul cercetării la fața locului, fac distincții evidente între aceste două operațiuni tehnico-criminalistice. Bunăoară, savantul rus N.A.Selivanov consideră că cercetarea la fața locului și examinările preliminare pot fi delimitate după câteva criterii și anume: după metodele și mijloacele tehnice folosite, după cunoștințele specializate aplicate în cursul examinării preliminare a obiectelor, după activitățile logice ce însoțesc cercetarea locului

faptei și examinările în cauză, precum și după caracteristicile scoase în evidență [9, c.77].

Pe bună dreptate, din însăși denumirea acestor examinări putem deduce caracterul lor creativ-investigativ. În baza rezultatelor obținute prin folosirea cunoștințelor de specialitate, a metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice, se trag unele concluzii, se formulează anumite explicații. Pe de altă parte, și procesului de cercetare a locului faptei îi este caracteristică activitatea logico-analitică în urma căreia se valorifică diferite elemente ale stărilor de fapt din scena infracțiunii. Uneori este destul de complicat să înregistrezi diferențe între raționamentele analitice vizând tabloul faptei în ansamblu sau elementele lui componente și concluziile examinărilor preliminare referitoare la urmele și obiectele materiale ale câmpului infracțional.

De remarcat însă că, procesul de inspectare specific cercetării locului faptei, presupune stabilirea în fond a unor evidențe, a faptelor și împrejurărilor prin aplicarea metodelor general-științifice (descrierea, compararea, măsurarea, observarea etc.). Activitatea în acest sens decurge în forme logice mai simple decât în cadrul exa-